

A person is silhouetted against a dramatic sky with clouds, balancing on a thin tightrope that stretches across the frame. The background shows a mountain range under a warm, golden light, suggesting a sunset or sunrise. The overall mood is one of balance and challenge.

Magasinet
SKOLEFRI

Juli/Aug 2024

Nr. 12

Unschooling er
at komme hjem...

Beskæftigelsespligt -
håndsrækning eller kontrol?

3 enkle deschooling
værktøjer der mindsker
konflikter og magtkampe

**YES: Young
Entrepreneur
Start-up Course**

At facilitere læring er en
balancekunst

Hjælp, mit barn vil ikke børste tænder!

www.magasinetskolefri.dk

indhold

04

FILMANMELDELSE: EN VILD FAMILIE

"Smuk, balanceret og dyb dokumentarfilm der minder os om, at livet er sårbart og alt vi har er lige nu og her." skriver Lene Friis-Pilgaard i sin anmeldelse.

08

HÅNDRÆKNING ELLER KONTROL?

Spørger Vanilla Sommer i denne klumme om beskæftigelsespligten for de 15-17 årige. For det præsenteres jo som en hjælp til de unge - men er det nu også det?

12

WORLDSCHOOLING: SIG HEJ TIL VERDEN

Podcastafsnit: Lyt med på en snak om frihed, ansvar og hvad der egentlig er vigtigt i livet i denne episode af SKOLEFRIs minipodcast hvor min gæst er Berith Husum Højslet.

13

AT FACILITERE LÆRING ER EN BALANCEKUNST

Det har stresset mig enormt at skulle bære ansvaret for at facilitere et rigt hjemmeliv for vores søn, skriver Kamilla Johnsen i denne klumme.

17

BREVKASSEN: MIT BARN VIL IKKE BØRSTE TÆNDER!

Læs Cecilie Conrads svar til en bekymret og opslidt mor der er kørt fast i tandbørste-situationen med sit barn. Hvordan griber man det an fra en unschooling-vinkel?

20

YES: YOUNG ENTRE- PRENEUR START-UPS

For Richard Hart og Michelle Foulia er self-employment vejen frem. Derfor har de startet YES, et online kursus målrettet 13-17 årige iværksættere-to-be.

PLUS:

23 Podcastafsnit: Frihed er at være glad!

24 3 enkle deschooling-værktøjer der mindsker konflikter

26 Unschooling er at komme hjem...

Kære Læser!

Her har du juli/aug-udgaven af SKOLEFRI - dit yndlingsmagasin om unschooling og frihedsbaseret familieliv :)

Magasinet er som vanligt spækket med mega-interessante skriblerier, herunder en særdeles fin, ærlig og sårbar beretning fra Kamilla Johnsen om det med at finde sig til rette i sin forælderrolle når man unschooler. Det er ikke nemt!

Vi er alle sammen så farvede af vores opvækst og kulturen omkring os, at det paradigmeskift som det er at træde ud i unschooling ofte bliver en ufattelig rodet, svær og langsommelig proces. Men også virkelig berigende og ikke mindst FRISÆTTENDE ♥

Denne udgave indeholder desuden en ny og virkelig fed feature, som fremadrettet får sin egen faste rubrik: Brevkassen.

Her kan du skrive til Cecilie Conrad og få kærlig, svesken-på-disken sparring på de udfordringer du oplever i dit forældreskab. Svarene deles helt anonymt, selvfølgelig.

Og husk, sidder du derude og har noget på hjerte, så er du altid velkommen til at sende din idé til en klumme, debatindlæg eller andet på luna@magasinetskolefri.dk.

Jeg håber du vil få rigtig meget ud af dette nummer af SKOLEFRI og tusind tak fordi du læser med.

Luna Maj Vestergaard
indehaver & redaktør

en vild familie

‘En vild familie’ er en smuk, balanceret og dyb dokumentarfilm, som på fineste vis kravler ind under huden og efterlader et mærkbart aftryk. Den minder os om, at livet er sårbart og alt vi har er lige nu og her.

Af Lene Friis-Pilgaard

Jeg havde set traileren til dokumentarfilmen “En vild familie”, så det var med følelserne udenpå tøjet, at jeg satte mig i det bløde velkendte biografssæde i Empire bio ved Møllegade på Nørrebro. Det Nørrebro som i flere år dannede rammen om mit eget moderskab og begyndelsen på vores værdirejse som familie.

Filmen handler om barndom, livsvigtige familierelationer, kærlighed, sammenhold, det at finde sin vej i livet og hvordan vi kan opleve en indre ro ved at opholde os i naturen.

Og så handler “En vild familie” om den ubegribelige store sorg, der rammer en familie, når en forælder dør.

Maria (mor) og Nik (far) har taget et aktivt valg om at tilbringe de fleste af deres vågne timer sammen som familie; at hjemmepasse og hjemmeskole deres børn og bosætte sig på en gård midt i den store norske skov. De ønsker at leve et bæredygtigt liv med respekt for planeten, naturen, bruge tiden sammen som familie og leve et liv fuldt af kærlighed.

Få minutter inde i dokumentarfilmen rammer tragedien, da Maria bliver alvorligt syg og dør. Maria, familiens anker og mor til de 4 børn Ronja, Freja, Falk og Ulv. Tårerne løber ned ad mine kinder, da børnene mindes deres mor og lægger friske, nyplukkede blomster ved hendes portrætbillede, som de nu har stående i stuen.

Man skal være noget tykhudet, hvis ikke det rammer som et dybt stød i maven, at børnene nu skal vokse op uden deres mor. For mig lander det lige ind i en velkendt frygt. Angsten, dødsangsten, som vi vel alle har på besøg en gang imellem og for mit vedkommende en del oftere, efter at jeg er blevet mor.

Marias stemme toner frem og vækker genklang hos mig med ordene *“Vi vil styre vores eget liv, være uafhængige, frie og fulde af kærlighed.”* Selvom hun ikke længere er fysisk til stede, er hun der stadig. Lige der i luften omkring dem, som Freja udtrykker det. Marias stemme, tanker og livsanskuelse høres flere gange under hele filmen.

Efter Marias død ønsker Nik at fortsætte hans og Marias

livsprojekt, men han frygter, at han er nødt til at gå på kompromis med deres værdier. Bekymringerne og sorgen presser på. Nik tvivler på sin kunnen med at hjemmeskole børnene. Familien er pressede på økonomien og kan ikke blive boende på den gård, der har været deres trygge base i så mange år.

Tankerne kredser omkring, hvorvidt de skal flytte til England, hvor Nik har familie eller blive boende i Norge, som Maria ønskede det for børnene.

Marias stemme toner frem: “Når du vælger et liv der er så afhængigt af dig selv, så er livet sårbart.” Sorgen er en følgesvend for dem alle. Sorgen, der kommer i bølger og skulper ind over dem. Børnenes sorg over tabet af deres mor og et altoverskyggende savn som for evigt vil bo i dem.

Ronja, som er Marias ældste datter, fra et tidligere forhold, flytter hjem til sin biologiske far, efter Marias død. De udfordringer, som kommer med det at være en sammenbragt familie, bliver nu meget tydelige og Ronja føler nu både et stort savn til sine søskende, men har også svært ved at være i sorgen sammen med dem. Ronja føler sig ikke længere som en del af familien, efter hendes mors død.

Der er fine livsrefleksioner, tanker, spørgsmål og svar hele filmen igennem – ikke mindst da Falk spørger sin far om, hvorfor de ikke lever som andre og går i skole. Niks svar falder prompte med ordene: *“Vi ville bruge mere tid sammen med jer og ikke kun være sammen med jer i weekenden og om aftenen, så vi tilpassede vores liv efter det.”*

Respekten for naturen og dyrene er gennemgående og et centralt omdrejningspunkt i dokumentaren. Lige fra lyden af grenen der knækker, melodiske fuglefløjt, små lam som får flaske med søde små smaskelyde, den store vilde og utæmmede grønne skov, som børnene finder ro og tryghed ved til kattens høje spinnen, når Freja sorgfuldt putter sig helt tæt ind til den eller når hun spørger sin far “om det gør ondt på blomsten, når vi plukker den.”

Der er en overraskende ro gennem hele filmen og jeg ventede undervejs på udbruddet, afmagten, vreden, reaktionen på den ubærlige sorg, men den udeblev.

Familien flytter til et fint lille hus og balancerer nu deres nye vej med respekt for deres grundlæggende værdier og fundament. Lyden af Marias stemme kommer snigende med ordene *“Vi skal kultiveres, socialiseres og civiliseres. Det er fint nok, men det er på bekostning af spontaniteten, nysgerrigheden og legen”*

Nik starter arbejde og børnene skal nu starte i børnehave og skole. Nik laver en aftale med skolen om, at de kun skal afsted 3 dage om ugen og tilpasser livet derefter. Børnene er med i hele processen. Alle bliver hørt og et ligeværd gennemsyrrer dialogen og stemningen.

Klasseværelset, computerne og de små rækker af børn står i skærende kontrast til den store summende og grønne skov, der har været deres hjem i så mange år. Men de mødes alle af menneskelighed og varme fra de mennesker som tager imod dem – børn som voksne og nyder samværet med nye venner.

Overgangen fra at have levet et frit liv til at starte i børnehave og skole giver børnene tanker og bekymringer.

De har deres mors styrke, mod og varme på hver deres helt unikke måde og det er smukt portrætteret, hvordan Maria lever videre i børnene. Moderens bløde stemme toner frem *“Det handler om at vælge kærlighed, lytte til vandet der risler, se den første forårsblomst og blive i solen indtil den går ned”*

Rulleteksterne triller over lærredet i takt med tårerne, der triller ned ad mine kinder. Jeg rejser mig fra biograf sædet. Filmen har sat sig fast i mig, så jeg vælger at gå i stedet for at tage bussen, som planlagt. Jeg går gennem København ind til Nationalmuseet, hvor mine drenge og mand venter på mig.

Jeg kan næsten ikke vente med at se dem, holde dem helt tæt ind til mig, mærke deres varme, deres duft og vores kærlighed.

Beskæftigelsespligt - håndsrækning eller kontrol??

af Vanilla Sommer

Som hjemmeunderviser er man - ifølge loven - underlagt kommunalt tilsyn. Det ved vi allerede. Men hvad så bagefter? Dette vil jeg gerne tale lidt ind i, fordi der er nogle ting i det, som man måske ikke lige tænker over, så længe ens barn er underlagt undervisningspligten. Eller, forælderen er. Eller ja, hvad er egentlig hoved og hale i dette?

Forælderen har pligt til at undervise barnet, og barnet har ret til at modtage undervisning. Man kan også sige, at forælderen har ret til at undervise barnet, men har barnet så ikke pligt til at modtage dennes undervisning?

Ord er ikke ligegyldige!

Og smag lige på forskellen: ret eller pligt? Det første er noget, man kan gøre krav på. Det andet er noget, der lugter af tvang.

Nå men nu skal jeg også holde mig på sporet her. For det jeg egentlig vil tale om, er det, der kommer bagefter. Som er, tadaa og trommehvirvel:
beskæftigelsespligten!

I Danmark har de unge mennesker nemlig pligt til at være beskæftiget. Enten ved at fortsat - lade sig undervise, eller ved at arbejde mindst

fortsættes på næste side

20 timer om ugen. Man har simpelthen ikke ret til at ligge på sofaen og tænke store tanker alene. Hvis man ikke følger den slagne vej, kan staten nemlig sanktionere ved at tilbageholde ungeydelsen.

Ungeydelsen er en fortsættelse af børneydelsen, og beløbet er det samme, pt 1.064 kr pr måned. Man kan sige rigtig meget om denne ordning. F.eks. kan man jo vælge at undvære ydelsen. Det er såmænd frivilligt om man vil modtage den. Men jeg skriver nu lidt om dette emne, fordi man som forælder måske ikke lige tænker over, at ydelsen kommer med et modkrav: dit barn har bare at være i beskæftigelse.

Og der er - i følge Ungdommens uddannelsesvejledning (UUU) - ret klare linjer for, hvad der her regnes som beskæftigelse. Igen: hvad er ret og hvad er pligt, og for hvis skyld? Hvem bestemmer hvad der er den bedste "beskæftigelse" for det enkelte barn?

Beskæftigelsespligten presser nogle rammer ned over barnet,

og det indebærer at det f.eks. er okay at gå i gymnasiet, men det er ikke okay at fordybe sig i en personlig interesse, som f.eks. videoredigering, kostumesyning eller snedkerkunst. Med mindre barnet kaster sig hovedkulds ud i opstart af egen (rentabel) virksomhed og udbetaler sig selv løn for mindst 20 timer om ugen(?). Ellers skal beskæftigelsen foregå i en eksisterende virksomhed eller - helst! - i en skolekontekst. Og så er det bare - igen - at jeg spørger, for hvis skyld er UUV der? Er det for barnet eller staten? Og hvis det er for barnet, hvorfor er rammerne da så snævre?

Ligesom det gør sig gældende for børn, der går i skole, har skolegangen den konsekvens, at barnet må opgive at følge sin egen vej og den indre (ægte) motivation til dygtiggørelse indenfor eget interessefelt. Hvad børn måtte have lyst til anses ikke for vigtigere end at det må henlægges til fritiden, og nu vi er ved det: hvad er det modsatte af "fri"?

Tænk over det.

Hvis barnet i forvejen er i uddannelsessystemet, tænker man måske ikke så meget over det, da man ligesom er vant til at følge den af systemet udstukne vej. Men hvis man er unschoolet og vant til selv at nørde sine interesser, så risikerer man at slå panden mod en mur efter endt undervisningspligt. Der venter simpelthen ikke nogen "frihed" på den anden side. I hvert fald ikke, hvis man gerne vil modtage ungeydelsen. Så hvorfor har vi i det hele taget en børne- og ungeydelse i Danmark?

Det er først nu, at jeg er begyndt at stille spørgsmålstegn ved den. Førhen har jeg opfattet det som en håndsrækning fra staten til børnefamilierne - et bidrag til familieøkonomien. Nogle bruger den på at købe flyverdragte og sutsko, hos andre indgår den i madbudgettet, og i nogle familier ryger pengene direkte ind på en børneopsparing. Forskellige familier har forskelligt økonomisk råderum, men alle har ret til samme børne- og ungeydelse.

Det stiller vi ikke rigtig spørgsmålstegn ved. Først når forældrene ikke "samarbejder" med systemet ved f.eks. at lade

deres børn sprogscreene (det er en anden diskussion), kan systemet sanktionere ved at tilbageholde ydelsen.

Efter nu en del års deschooling får jeg sværere og sværere ved at acceptere præmissen. Alt hvad der omtales som "pligt" føles stramt og begrænsende, og jeg kan jo godt se det; at ægte frihed må være helt at frigøre sig fra disse rammer.

Men der skulle gerne være en sammenhæng mellem dét at betale skat (som vi jo ikke kan fravælge) og dét at modtage en ydelse (økonomisk håndsrækning), fordi man har et barn. Det giver simpelthen ikke mening i mit hoved, at man på den måde stiller modkrav til et barn. Ordet beskæftigelsespligt sender et signal om, at vi som samfund har en forventning om at unge mennesker ikke gider at "lave noget" med mindre de bliver presset til det.

fortsættes på næste side

A person with dark hair, wearing a dark jacket and blue jeans, is seen from the back. They have a grey and black plaid backpack on their back, with a yellow keychain hanging from the strap. They are standing on a paved road that curves to the right. The road has double yellow lines. In the background, there is a grassy field, some trees, and a house under a warm, orange-hued sunset sky. A utility pole is visible on the right side of the road.

Hvad hvis vi havde en beskæftigelsesret i stedet?
Man kunne forestille sig, at UUV's rolle var at vejlede
unge mennesker, der ønskede at gøre brug af dette
tilbud. U'et i forkortelsen står for vejledning, men
hvorfor kontakte en vejledning, hvis man selv kan
finde vej? Hvorfor kravet om en uddannelsesplan, der
skal godkendes? Og hvem afgør, hvad der er "bedst
muligt" for et andet menneske? Hvorfor er vi så
bange for at have tillid til (unge) mennesker, og
hvorfor har vi så travlt?

Jeg spørger bare.

Vanilla Sommer er mor til fem børn i alderen 16-26
år. Oprindeligt fra Sverige (i et tidligere liv var hun
Pippi Langstrømpe) men bosat i Danmark siden
1995. Professionel kaffedrikker og uofficiel
indehaver af Rebilds største Mumikrus-samling.
Online kan du finde hende på [Instagram](#)

Worldschooling: Sig hej til verden!

En snak med Berith Husum Højslet om frihed, læring og hvad det egentlig er vigtigt at kunne.

Berith er mor til Mikkel på 16 og gift med Søren der er socialpædagog.

"Essensen i vores tilgang til hjemmeundervisning og det levede liv er 100% kardemommeloven" siger Berith. Den lyder: Du skal ikke skade andre eller sætte livet til, og ellers kan du gøre hvad du vil.

Familien praktiserer worldschooling og rejser cirka halvdelen af året. Hvordan det kan lade sig gøre både økonomisk og på logistikplan får du svar på i dette afsnit af SKOLEFRI's mini-podcast. Du får også et indblik i hvad rejselivet har betydet for Mikkel og familien som

helhed, det har nemlig været en vaskeægte gamechanger: "På vores rejser fik vi bevist, at når man får lov til at leve i en verden hvor vi fokuserer på hvad man kan og alt det man er god til, så kan man 100 gange mere end man kunne i går." Hør også om det ungenetværk som Mikkel er en del af i La Herradura i Spanien.

Berith deler vildt mange guldskorn og knivskarpe udmeldinger om blandt andet ordblindetest, udredning og håndtering af tilsyn. Lyt med og bliv inspireret - og måske også udfordret og provokeret!

Find Berith på [Instagram](#) og på [Facebook](#)

lyt med her

At facilitere læring er en balancekunst

af Kamilla Johnsen

Ærligt, så er der ikke noget i det her unshoolingliv, der har stresset mig mere end at skulle bære ansvaret for at facilitere et rigt hjemmeliv for vores søn. Jeg er uddannet lærer og har arbejdet med vejledning og undervisning i 12 år. Alligevel har jeg stået som den største nybegynder, og stirret med ærefrygt ind i den virkelighed, at det nu er os, der har ansvaret for vores søns muligheder her i livet.

Det er en spøjs tanke. For det har det jo altid været, også da vi sendte ham i skole. Men dengang havde nogle andre taget monopol på hvad der var vigtigt, og hvad der ikke var.

Der kan være mange grunde til man vælger at unschoole sit barn. Vi valgte det i første omgang af nød. Men ret hurtigt lød det helt drømmende vidunderligt, at lade vores søn lære igennem det liv vi lever. Tanken om at lade ham lære ting, når han havde brug for det, og ikke fordi der var nogen, der havde noteret det ville være praktisk at kunne lidt af hvert, føltes enormt meningsfuldt.

Så vi kastede os ud det. Skemalagde, lagde det om, ændrede kurs, og stoppede. Startede forfra, justerede og gav slip. Prøvede os frem, talte sammen, lyttede, observerede og lærte nyt hele tiden. Det var på én gang meget sværere og mega meget lettere, end vi havde forestillet os.

Min mand og jeg har begge gået i skole, og måtte erkende at vi havde behov for en ordentlig omgang deschooling, inden vi kunne sætte kursen for vores familieliv som unschoolere. At stå med ansvaret for vores søns muligheder er ikke

det samme som at stå med ansvaret for hans læring. Hans læring har han selv ansvaret for. Sådan kunne jeg læse flere steder når jeg dykkede ned i principperne i unschooling.

Men hvad gør man, når ens barn ikke vil nogle af de ting man foreslår? Hvordan holder man ild i sin egen faciliterings-kraft, når det meste mødes med et høfligt "nej tak"? Og hvor længe skal man "lade stå til", vente eller acceptere at barnet ikke vil noget? Eller vil barnet noget, man bare ikke ser som relevant, fordi man selv har nogle ideer om, hvad det ville være ønskværdigt barnet havde lyst til...?

Der er tonsvis af gamle, indlærte dogmer som gemmer sig i underbevidstheden. Og både min mand og jeg har da også måttet lave et særligt håndtegn, der får den anden til bare at stoppe med at tale, når vores mund løber afsted med sætninger, der tydeligt kommer af frygt eller frustration. Som alt sammen hører fortiden til.

Længe har jeg haft en sætning i mit hoved der er, "har du ikke noget konstruktivt at sige, så bare ti stille". En sætning jeg har med hjemmefra, men som har ændret lidt betydning. For nu bruger jeg den til at omdirigerer mine egne tankemønstre, og ikke til at rette mig selv til for fællesskabet.

Unschooling bygger på frihed, respekt og tillid, og selvfølgelig også

tilknytning. Og selvom vi udmærket tænker vi forstår hvad det betyder, er det ikke det samme som at vi voksne formår at omsætte det til praksis, uden pludselig at ende helt ude i den anden grøft, i gang med unparenting i stedet for unschooling.

Vi skal ikke undervise i unschooling, vi skal facilitere. Vi skal stadig have førerstokken, men ikke tvinge. Vi skal respektere at det vi selv oplever som enormt vigtigt, ikke nødvendigvis er relevant for vores barn/børn. Vi skal motivere, uden at manipulere. Vi skal inspirere, men ikke dominere.

Det her er mit livs sværeste, men vigtigste opgave. Ikke kun pga. bevidstheden om at vi åbner dørene, eller lukker dem for vores søn. Men også fordi vi kan være så heldige at skabe det stærkeste bånd mellem os og vores søn, mens vi selv er på en vild udviklingsrejse, hvor vi kan få at skrællet alle de lag af, som har holdt os selv tilbage.

Og så lige pludselig. Tager den ene dag den anden. De bekymringer vi havde nogle måneder forinden synes svære at huske, og freden fylder mere. Vi er ikke i mål. Vi har stadig dage hvor vi forældre taber sutten og falder lige ned i offerhullet, når vores søn ikke vil noget af det vi forsøger at facilitere, og vi synes vi gør alt muligt. Men vi er også en generation der er vokset op med at skulle yde før vi må nyde.

Mange af os har lært at vores værdi måles i det resultat vi kan skabe. Og her er det fineste resultat livsglæde, en stærk forståelse af hvem man selv er og et stærkt selvværd. Vi må være blide og tilgivende overfor os selv i denne proces, uden at gå i stå. Lade os turde at rive med af livet, og de veje vores børn er kommet for at vise os.

Læring sker hele tiden, igennem livet. Der er læring i alt. Og selvfølgelig skal vi gøre noget, åbne døre, give kærlige skub, folde verden ud og vise veje, vores børn endnu slet ikke kan forestille sig. Også selvom vi i starten får "nej tak".

Vi har set at når det vi gør, og foreslår først og fremmest udspringer af kærlighed, respekt for den vores søn er, tillid til at han selv kan mærke hvad der er sandt for ham, og friheden til at takke nej, hvis han virkelig ikke vil, så er han tryk. Og når vores søn er tryk ved at vi ikke længere forsøger at få ham til noget han ikke har lyst til, og han ved vi ikke har andre bagtanker,

end at det skal gå ham godt. Så har vi set at vi langt oftere får et, "ja, det vil jeg gerne", når vi spørger eller foreslår noget.

Og så er der alle de gange, hvor det ligger lige foran os, hvad det er der skal til. Altså hvis vi glemmer hvad vi har med os af fortællinger om "rigtig" læring, og følger vores søns drive, interesser og spørgsmål. Selv når han sidder stille ved vores ipad, hvilket i starten kunne gøre os både angst og frustrerede, viser han os ting om hvem han er, og hvilke interesser han har. Hvis vi bare er nysgerrige nok, og ikke dømmes, gemmer der sig guldgrube om hans måde at tænke på, hvad der rører hans hjerte, og hvad han ikke kan være mere ligeglad med. Og jeg har mærket hvad der sker når jeg overgiver mig.

Ligger mig ned og putter med ham og ser med. Stiller spørgsmål og griner med og lærer nyt, om en verden jeg slet ikke kender. "Nogen gange er det virkelig værdifuldt at sætte sig selv på udebane, og lade vores søn have styringen", tænker jeg og smiler, mens jeg kigger på hans levende øjne og lille stærke krop, der parkouragtigt flyver rundt i bare iver, for at forklare mig det der er så naturligt for ham, og så fremmed for mig. Han vokser i det øjeblik han kan folde en verden ud for os, ligesom vi så tit folder noget ud for ham.

På en måde bliver det hele mere ligeværdigt når vi forældre kan acceptere at være nybegyndere og rumme, at vi ikke nødvendigvis ved mest, eller bedst. Det kan til tider være så grænseoverskridende svært at stole på ens barn ved bedst, når man selv altid er blevet betvivlet. Men vi ønsker inderligt at han skal mestre det vi ikke selv fik lov til. Mærke den han er. Indefra og ud. Og ikke hvem han vurderes til at være udefra og ind.

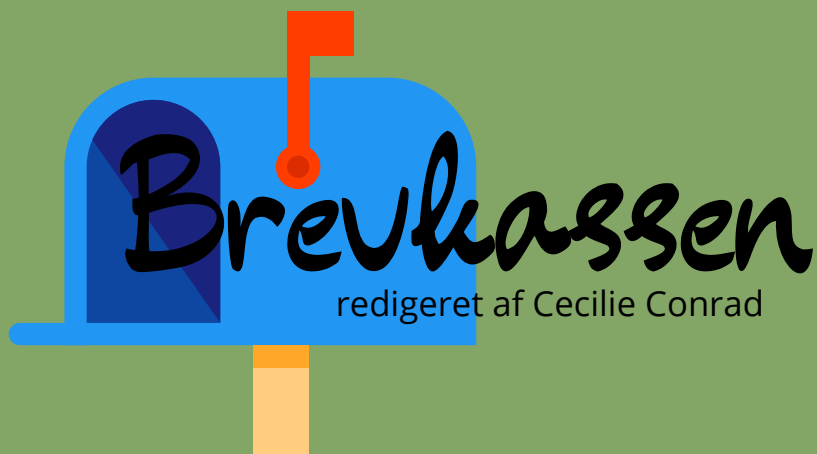
Vi ved at når fred og glæde fylder vores hjem og familie, så er vi på rette vej. Der er desværre ingen opskrift. Det er følelse. En stemning. Det er sænkede skuldre. Men det er også et dybt engagement i vedblivende at kræve af os selv - de voksne, at vi skaber en federe verden, end den de ville få hvis de gik i skole.

Som Sandra Dodd siger:

"Unschooling should and can be bigger than school. If it's smaller and quieter than school, the parent should do more to make life sparkly"

Kamilla Johnsen er 45 år, gift med Simon og mor til Felix på 7 år. Tidligere lærer og ungevejleder, nu unschooler der elsker at lave latte, pandekager og tapas samt opleve livet med familien.

Min søn på 2 år nægter at få børstet tænder, lige meget hvor sjovt jeg prøver at gøre det til, eller hvor 'skrap' jeg bliver. Jeg er træt af at skælde ud. Min tandlæge har rådet mig til at holde ham fast, for som hun siger, han SKAL jo have børstet tænder, og det er bedre han lærer det nu end at vi ender med en 5-årig med munden fuld af huller. Jeg forstår godt hvad hun mener, men jeg har virkelig ikke lyst til at bruge tvang. Hjælp- hvad gør jeg????? - Louise

Kære Louise.

Jeg forstår godt din frustration. Spændt ud mellem ønsket om at gøre tingene rigtigt i forhold til dit barn og være ordentlig i relationen, og samtidig påtage dig forælderansvaret, være den voksne, og sørge for dit barns sundhed på den lange bane.

Jeg har børstet mange tænder i mit liv. På mine mange søskende, og på mine fire børn, i årevis. Jeg har været gennem skænderier, tandbørstelege, tvang, skældud, forklaringer, børnebøger. Hele balladen. I dag er mine børn tolv, femten, atten og femogtyve og har alle meget sunde tænder. De har 1 hul til sammen i de blivende tænder. Når vi går til tandlægen gør vi det som regel alle sammen samme dag, og vores tandlæge fortæller hvor sjovt det er at se, at god mundhygiejne løber i familier. Det kan man lære om på tandlægehøjskolen, men med os - fordi vi ikke bruger offentlig børnetandpleje - kan han se det i virkeligheden. Se, her har du halvdelen af svaret. Eller clues til mange elementer af dit svar.

Det vigtigste er elementet at gode vaner løber i familier. Hvis man gør sig klar til at sove sammen som familie, alle gør det. Der bliver hygget på badeværelset (i vores tilfælde har det så faktisk som regel været i køkkenet) med tandbørste, ansigtsvask, hårbørste, fodbad, kamillete (måske før tandbørste), måske noget medicin nogen tager, skifte tøj, starte opvaskemaskinen, ud med skraldet - ting man gør før man går i seng kan variere i familier, men der er som regel ret mange af dem, og de kan sundt sovses sammen til en fælles proces.

Nu ved jeg jo ikke, hvordan I lever hjemme hos jer, men det kan ofte med to-årige være sådan, at de bliver "puttet i seng" længe før de voksne går i seng, og således er der ikke en fælles gøren sig selv og hjemmet klar til søvn, hvor tandbørsten er en logisk del af historien. Og hvor de voksne børster tænder. For mange to-årige er det det samme om morgenen: de ser ikke mor og far børste, for de er ikke blevet vækket endnu, eller mor og far går på skift i bade-

værelset, mens barnet bliver "passet" af den anden voksne. Det er et typisk problem, almindeligt og meget udbredt: Børnene er en form for "opgave" der skal løses, og de voksnes personlige behov skal dækkes udenfor "arbejdstiden" med den opgave. Deraf forestillinger om dates og alenetid og andre fænomener, der altid har undret mig meget.

Når man lever et radikalt unschoolet liv, er det også et spørgsmål om at nedbryde disse forestillinger og bare begynde at være i tilværelsen sammen. Det betyder så også at det at få børstet tænder er noget de voksne iscenesætter og bestemmer og gør PÅ børnene, uden at det er en naturlig del af et livsflow der deles. Denne trykken ned over hovedet af en for børnene invaderende og ubehagelig agenda, der presser sig ind over kroppens grænser, kan man jo egentlig godt forstå at et lille menneske simpelthen siger fra overfor.

Altså: Hvis du selv børster dine tænder midt i det hele i nærheden af dine børn to gange om dagen, vil de helt sikkert børste tænder to gange om dagen når de er femten, uden overhovedet at tænke over det, og formentlig (med mindre andre ting er imod dem) have sunde og stærke voksentænder.

Spørgsmålet er så: Hvad gør du i demellemiggende tretten år, altså tretten gange 365 gange 2 gange? Hvis du gerne vil undgå at sidde på dit barn med knæene på hans arme og bare få det gjort, må der lidt mere strategi til, selvom jeg mener at det allervigtigste der er er at sige om sagen står ovenfor. Så jeg siger det lige igen: Giv slip på realitetsopdelingen mellem voksne og børn, hold op med at tænke på børn som "opgaver" (jeg siger ikke at du personligt gør det) og begynd at leve et frit flydende naturligt liv sammen med de vigtigste mennesker i dit liv, mens du foregår med godt eksempel.

Dernæst synes jeg det er på sin plads at sige, at huller i mælketænder ikke er den store katastrofe (et andet vigtigt element fra min indledende historie). Især ikke hvis de kommer sent i barndommen og er små. Mange gange skal de slet ikke laves. Andre gange kan de behandles med et sølvpreparat (tror jeg nok det er) der stopper caries, men farver feltet sort (det er grimt, men måske lige meget i et år eller to til tanden falder ud). Man vil naturligvis helst undgå huller i tænderne, og det vil jeg gerne tale om.

Min personlige erfaring er, at det kan ende rigtig fint også selvom der kommer huller i et par mælketænder. Så vi kan måske starte med at sænke ambitionsniveauet til en gang om dagen. Børste to måske, men kun en rigtig grundigt? Eller bare en?

Find en vej, der virker for jer. Hvis der ikke er meget galt med tænderne, skulle en gang rigeligt kunne gøre det. Det vigtigste er den mekaniske påvirkning og selve fluormolekylerne. Hvis man ikke spiser en masse klistret stivelse og snask der sidder i tænderne, og måske slutter af en med en gulerod, er de 80% rene, inden man overhovedet begynder, og 90% tandlæge-approvet når der først er kørt lidt flour hen over tænderne.

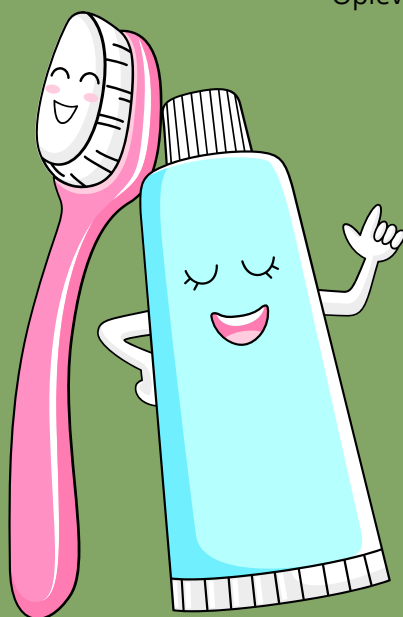
What else? I mine noter står der to ting mere. 1. Tålmodighed. 2. Suck it up and do it. Se, forælders dyd er tålmodigheden. Du har sat de her børn i verden, de er dine mennesker, dit ansvar, og på mange måder en betingelse for dit liv de næste mange år. Der følger mange opgaver med (men husk at børnene selv ikke er en opgave). Opvask. Tandbørste. Negleklipping. Tjene penge. Oprydning. Tusind andre ting.

Tålmodigheden er en dyd. Ryst posen og tag en dyb vejrtrækning. Sæt en time af. Det er okay. I et andet rum end I plejer. På et andet tidspunkt end I plejer. Det der fis med at det pinedød skal være lige inden man går i seng, er sådan set ligemeget, mens barnet lærer at børste tænder. Det er lige så dumt som at fortælle den nye læser, hvad han/hun skal læse. De skal bare læse lige præcis det de har lyst til. På samme måde kan man lige så godt børste tænder klokken fire om eftermiddagen og få en kanelbolle bagefter foran fjernsynet, som artigt lige inden sengetid. Hvis tænderne er glatte og finpudsede en gang om dagen, er det et kæmpe fremskridt. Så kan man altid fikle med timing på et senere tidspunkt.

Men først og fremmest. Suck it up. Du er træt af at skælde ud. Du er træt af tandbørstelege. Du er træt af problemet. Men det er bare sådan, at det ER dit problem. Du kan vælge at droppe det og bare lade være, med risiko for caries og de deraf følgende problemer. Måske bliver de store, måske ikke. Hvis du vælger den mulighed fra, må du suck it up og bare få det gjort. På med tålmodighedsskappen, ryst posen, vær det gode eksempel, prøv endnu flere lege, forskellige tandbørster, tidspunkter, steder, tandpastaer af, indtil I finder en vej, der virker en tid.

Den elektriske tandbørste kan være en kæmpe fordel, fordi man får børstet rigtig meget på meget få sekunder, det har jeg selv været glad for. Jeg har også haft et barn, der bare skulle bruge 25 minutter hver gang på at mene at han/hun var klar, og så kunne jeg stå der med alle mine talenter og tre andre børn og tusind andre ting at gøre og trække vejret dybt ned i maven. Suck it up. And do it. Og held og lykke.

KH,
Cecilie

Oplever du udfordringer du kunne tænke dig Cecilies input på? Så skriv til: brevkassen@magasinet.skolefri.dk

Supporting the next generation in going the self-employment way!

What is the Young Entrepreneur Start-Ups course?

Young Entrepreneur Start-Ups is a 16 week course designed to equip, inspire, and empower 13-17 year olds to start their businesses now not after they become adults, earn their own money, and learn valuable skills for life in the process. The course teaches the fundamentals of becoming an entrepreneur. Our aim is to take the young people from a place where they may just have a concept of what they want to do and to lead them to a point where they have an actionable plan.

What made you decide to create the course?

Richard: I am a father of 3 (21 yo, 8yo & 5yo). My oldest has been through the school system and my youngest are home educated. I've been interacting in that time with many home ed children of all ages. What I've noticed is that they have far more freedom and are far less restricted than their counterparts in school. My two youngest are extremely willful, very creative and live life with far fewer borders than my oldest did at the same age.

They have a different view of authority, not having had the authority figure of a teacher at school telling them what they can and can't do. I can't see my children, or indeed, many of the home educated children I meet going and working in a 9-5. To me, it makes sense that having had freedom during childhood, they are going to want to maintain this in adulthood and sitting in an office all day, when they haven't had to sit in a classroom isn't going to be a great fit. Neither is being told what to do by a boss as they haven't been used to the authority figure in a school setting.

When I looked around, I couldn't see anyone offering teenagers the opportunity to learn entrepreneurial skills. Then I met Michelle and a chance conversation got us to talking about the fact that she had drafted such a course years ago and had done nothing with it. The rest, as they say, is history!!

Michelle: It took a catastrophic event to pull my kids out of school 13 years ago and begin home-educating, leading to unschooling and eventually nurturing them to develop important skills through their own entrepreneurial projects. Between my 3 children and 2 foster children they have

tried their hand at selling coffee, hand made key chains, baked goods, upcycled clothing and footwear and even houses.

I got my first job when I was 13, cleaning stables and fields at a local riding school on Sundays. At 14, I added a Saturday job at Harrods in London. Being able to earn my own money gave me independence, self respect as I didn't have to ask or beg for my needs, dignity, and empowerment. By 22, I had started my first business.

I feel very strongly about the failures of the current - outdated - educational system, but I feel even stronger about the need to make entrepreneurship the focus of education in children and young people. I truly and passionately believe it is the key to changing our world for the better, NOW!

Entrepreneurship teaches valuable skills for life from critical thinking, innovation, creativity, problem solving, negotiation, and collaboration among many others. It also develops a growth mindset and produces innovators who can change our world for the better. I wanted to start the course to give other kids what I have been able to give to my children and foster children as well as what I wished I had growing up and trying to survive.

Why do you think it's important for kids to develop entrepreneurial skills?

Michelle: I believe it teaches them the most valuable skills they could have. Entrepreneurship requires a wide variety of skills such as being great with people, attention to detail, critical thinking, thinking on your feet,

problem solving, creativity, resourcefulness, adaptability, negotiation, thinking out of the box, utilising opportunities and develops great character including a healthy growth mindset.

Richard: It's important because with these skills, you literally have the ability to make something out of nothing. On the course, we don't just teach entrepreneurial skills. We dive a lot into the mindset it takes to be successful, how to use obstacles as stepping stones to your destination, money mindset and much more. If you have a strong mindset, you can blow past the majority of obstacles you might find in your path. And this is all part of the entrepreneur's skill set! When kids have these skills, it sets them up for independence. And the thing is, they can start to use them straight away if they wish!! Why wait until you are 18 to go and get a job. If you want to, they can put these skills into practice and start to earn money now!

What sort of projects/businesses have the participants launched so far?

All our participants are at different stages of their business development, with activities ranging from jewellery creation and card game production to gardening services and teaching other kids to play video games like Fortnite and Dungeons and Dragons.

Two of our young entrepreneurs are buying and selling clothes and shoes. One is breeding pet snakes. Another wants to sell custom made surfboards. Yet others are teaching AI courses, producing animated videos, writing and selling books, providing marketing services, coaching football, playing music, making candles, printing 3D figures for keychains, designing fashion eyewear. We even have an inventor creating a unique kit to explore water intelligence. We also have a young entrepreneur planning on opening her own cafe and another vlogging her travels for other worldschoolers.

Can you share a bit about your own background, both educational and workwise?

Michelle: I was born and grew up in Cyprus. I lost both my parents at age 5, and lived between my grandparents and foster care. I had a lot of trauma to deal with throughout my childhood and adulthood. My circumstances meant I had to always find ways to survive alone as there were never any trusted adults to take care of me. I think these were the foundational stones to my entrepreneurial journey. I started my first business at 22 (a pet shop).

In 2001 my husband and I moved to the UK and started a cafe. I didn't know how to cook or bake when we opened, so I had to learn on my feet, use my resourcefulness, my creativity and attention to detail and create, learn and develop something successful with very little money. We have also lived two years in Greece, during which we did various volunteer work with Syrian refugees, homeless, single mothers, and other projects.

I currently have a business Words for Healing where I provide coaching as well as write and publish therapeutic books and journals for adults and children. Education wise I left high school and did not go on to any further education, no university or anything like that. I learned in life what I needed to learn when I needed to learn it.

Richard: I'm a home educating dad living on the beautiful island of Cyprus. I hated school with a passion. I was bullied up one side and down the other, was bored witless in most lessons and I left school at 16 with some O Levels. My parents had their own business and so for a few years, I worked for them. Later on I ran my own freelance business for 15 years, which came to a close due to COVID. My entire business that I had built from nothing came crashing down around my ears. This was a huge lesson which woke me up to the fact that I needed multiple sources on income and changed the way I thought about money. It also led me to set up The Home School Freedom Club, a free group to help connect home educating parents to means of making an income around their families, which 3.5 years later, I am still running. The need for this is even more acute now than it was then.

For me, the most valuable thing money gives me is choice. People should be able to choose how they educate their children, not be forced to send them into the despicable system called schooling because they need free babysitting.

This is what I hope the Young Entrepreneur Start-Ups course gives to our students. The freedom to choose the life that they want to lead.

Frihed er at være glad!

I dette afsnit snakker jeg med Rikke Ulriksen som er vært i podcasten [Rikke på Vrangen](#). Lyt med på en fed samtale om ansvar, at turde se sine 'fejltagelser' i øjnene og hvordan vi lever vores bedste liv.

I Rikkens podcast handler det om at inspirere lytterne til at "vende det hele på vrangen" for at de kan leve deres bedste liv. Men hvad er det egentlig? Hvordan lever man sit bedste liv? Og hvad er det sådan en podcast som vender det hele på vrangen kan?

Det fik jeg lyst til at spørge Rikke om, så jeg inviterede hende til en snak om baggrunden for projektet. Det blev en vildt fed samtale, hvor vi ikke kun kom omkring det med hvad-hvorfor-

og-hvordan i forhold til podcasten, men også dykker ned i hvad frihed egentlig er for en størrelse og hvad en 'fritænker' er. For er det eksempelvis noget alle Rikkens podcastgæster har til fælles - at de tænker anderledes end den gængse norm på hver deres område?

Det er i hvert fald helt sikkert, at deschooling og så det at 'vende det hele på vrangen' et rigtig langt stykke hen ad vejen er en og samme ting.

Det drejer sig nemlig om at udfordre status quo, stille spørgsmål til de regerende samfundsfortællinger og ikke mindst kigge indad - for at få øje på de ting der måske holder os tilbage fra netop at leve vores bedste liv!

lyt med her

3

enkle deschooling-værktøjer
til at mindske konflikter og
magtkampe med dit barn

1) Næste gang du har lyst til at sige "nej" - så spørg i stedet dig selv : hvorfor egentlig ikke?

Det betyder ikke, at du skal sige JA til alt og hele tiden, men ofte er vores "nej" et udtryk for overbevisninger eller værdier som vi blot bærer har med os fra vores egen barndom, og ikke behøver fortsætte med at leve efter. Prøv at udvide din tolerancetærskel. Hvad kan der egentlig ske ved at hun spiser en is før aftensmaden?

2) Invitér barnet til at brainstorme fælles løsninger med dig.

I stedet for blot at komme med en anden mulighed du selv har fundet på, så tag en reel dialog med dine børn og spørg dem hvad DE tænker om situationen. Gå efter konsensus, ikke at overbevise eller få trumfet dit krav igennem på en 'pæn' måde.

3) Overvej hvor mange krav du stiller - og drop så mange du kan.

Det er opslidende for alle mennesker, at føle sig bombarderet med ting man skal leve op til. Børn er ingen undtagelse, og vil generelt trives bedre jo mere frirum de har til at være sig selv og træffe deres egne beslutninger om ting der vedrører dem.

Bagom Spejlet

12-ugers forældreforløb med fokus på deschooling

- ✓ bliv ultraskarp på hvad unschooling er og hvorfor det VIRKER
- ✓ sig definitivt farvel til skænderier, magtkampe og skældud
- ✓ få konkrete værktøjer til et harmonisk forældreskab i praksis
- ✓ forstå hvordan generationelle traumer påvirker dig som mor
- ✓ find balancen mellem frihed og lederskab i det nye børnesyn
- ✓ lær en ny og helende måde at være forældre og familie på

100% online kursus med individuelle mentorsessioner og fælles sparringsmøder live på zoom. Næste holdstart: 10.september.

[info & tilmelding her](#)

Unschooling er at komme hjem...

Vi har nu unschoolet i en længere periode. For mig har det været "som at komme hjem."

At leve et liv i frihed, fuld af kærlighed, tid til hinanden og tæt forbundet, er magisk.

Gennem årene har det været en erkendelse for mig, at vi i vores lille land, er så skolede i, at alt skal være, gøres og leves på en helt bestemt måde, som var det den eneste, skinbarlige og ufravigelige sandhed for os alle.

Vi bliver formet, modelleret og støbt til at anskue og leve livet lineært og blive i den allerede formstøbte samfundsskabte model - og vi bemærker det måske slet ikke engang. Det er blevet en præmis nedarvet gennem generationer.

Ja, jeg har dage, hvor jeg tvivler på processen. Dage, hvor usikkerheden tager over og tårerne presser på. Jeg er jo selv skolet i de samfundsskabte normer og rammer - og det kræver sit fokus, at lægge det fra sig, men det føles så naturligt.

Heldigvis har jeg altid haft let adgang til min intuition og som jeg er blevet ældre tør jeg trygt og sikkert, at læne mig ind i min intuition og lade det være mit indre kompas. Jeg kender flere for hvem det ville være mere 'normalt' at vi var flyttet

til planeten Mars end at tilvælge unschooling og leve et frit liv. Jeg forstår dem godt, for vi har som samfund bevæget os så langt væk fra vores helt grundlæggende nysgerrighed, frie vilje, hyldest til forskellighed og intuitive tilgang til livet.

Måske har vi også svært ved at acceptere, at livet kan leves på flere måder, for hvis vi først åbner op for den erkendelse og de til-og fravalg der følger med, så vil det formentlig ramme os på et dybere plan og måske være for smerteligt at fortsætte som nu.

For nylig havde vi skoletilsyn. For første gang og jeg var spændt. Spændt på at mærke og opleve med hvilken tilgang dette menneske kommer ind ad døren. Jeg gjorde mig en del tanker - for det betyder rent faktisk noget for mig om de mennesker, som kommer ind ad vores dør, er varme, åbne, nysgerrige og går med det som er eller om det menneske på forhånd har en klar agenda. Forinden besøget havde jeg brug for at nedfælde vores tanker og værdier på skrift og det så således ud:

Børn er jo som udgangspunkt videbegærlige, nysgerrige, legende og har en utrolig appetit på livet. De har en drivkraft uden lige og hvis de voksne omkring dem formår at være nærværende og gribe de bolde, der bliver kastet, så er miljøet for trivsel, væren, udvikling og læring, utrolig livsbekræftende. Børn vokser, lærer og gror i deres eget unikke tempo. Det burde være en menneskeret, at få lov til at styre sit eget tempo.

fortsættes på næste side

-Vores liv og læring er testfrit, metodefrit, målfrit og vurderingsfrit.

-Vi har ønsket at skabe et familieliv, hvor vi som familie lever sammen fremfor adskilt.

-Vores sociale relationer og fællesskaber er på tværs af alder, køn, interesser og kultur.

-Selvbestemmelse – det at vi rent faktisk har indflydelse på vores liv og vores hverdag.

-Vi lever og mærker livet fremfor at læse om det.

-Vores stemmer er lige meget værd og dermed vores værdi som menneske.

-Vi elsker den frie leg, hvor fantasien og kreativiteten sættes fri. Det er også her vi mærker egne og andres grænser - eventuelt med hjælp og "oversættelse" fra de voksne.

-Vi er rundt i landet på museer, biblioteker, labyrinter, parker, legepladser, strande, bondegårde, skove, udstillinger, bålpladser, storbyer, småbyer og bådture.

-En naturlig del af vores hverdag er, kritisk tænkning, kritiske spørgsmål, undren og at der ikke altid er et rigtigt og et forkert.

-Et liv, hvor friheden til "at være" er det bærende element.

-Vi lever med naturen omkring os, som er et fantastisk oplevelses- og læringsrum.

Tilsynet gik godt. Vi blev mødt af et varmt, åbent og nysgerrigt menneske.

Om vi skal unschoole alle årene det ved jeg ikke, men jeg ved, at livet ikke kan planlægges, styres og dirigeres. Livet er forunderligt, foranderligt og det skal mærkes.

Lene Friis-Pilgaard er mor til to hjemmeunderviste drenge på 6 og 9 år. Derudover er hun klumme-skribent og familiebehandler. Hun brænder for det rolige, simple og gode børneliv - et liv hvor små mennesker får lov til at blomstre og vokse i deres eget tempo. Du kan finde Lene på [Instagram](#)